

НАСТОЯЩИ И БЪДЕЩИ ПРУДЕНЦИАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ЕКОЛОГИЧНИТЕ РИСКОВЕ

CURRENT AND FUTURE PRUDENTIAL REQUIREMENTS REGARDING ENVIRONMENTAL RISKS

Докторант Боряна Борисова - Роси
Българска Народна Банка
anevab@yahoo.com

Boryana Borisova - Rossi, PhD Candidate
Bulgarian National Bank
anevab@yahoo.com

Резюме: Статията е посветена на екологичните рискове, като част от по-широката концепция за екологичните, социалните и управленските рискове и разглежда бъдещото им интегриране в пруденциалната рамка. Тези рискове са определени от Европейската комисия като трите измерения на устойчивото финансиране, поради което въвеждането и/или подобряването на измерването и управлението им в банките е от съществено значение за бъдещето на зеления преход. Предложените изменения на законодателния пакет за капиталовите изисквания предвиждат промени в управлението на риска, вътрешното управление и надзорните оценки. Това засяга вътрешните анализи и процеси в банките, поради което е важно те да бъдат информирани и подготвени своевременно.

Ключови думи: екологични рискове, екологични, социални и управленски (ЕСУ) рискове, пруденциални изисквания, Стълб 2, РКИ 3/ДКИ 6.

Abstract: The article is devoted to environmental risks, as part of the broader concept of the environmental, social and governance risks and reviews their future integration into the prudential framework. These risks have been identified by the European commission as the three dimensions of sustainable finance, therefore introducing and/or improving its assessment and management in banks is essential for the future of the green transition. The proposed amendments to the legislative package for the capital requirements envisages changes in risk management, internal management and supervisory assessments. This affects the processes and analysis in banks, therefore it is important for them to be informed and prepared in a timely manner.

Keywords: environmental risks, environmental, social and governance (ESG) risks, prudential requirements, Pillar 2, CRR 3/ CRD 6.

Въведение

Зеленият преход в Европа стартира с подписването на Парижкото споразумение относно изменението на климата и Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие. Това е така, защото нито една от предходните договорености не е успяла да постигне такова отражение в политически, социален и икономически план. Парижкото споразумение е началото на множество промени в областта на климата, енергетиката, транспорта и данъчното облагане, за които Европейският съюз създаде и продължава да гради нормативна рамка за устойчиво развитие, чиято задача е политиките на ЕС да бъдат пригодени към целта за намаляване на нетните емисии на парникови газове с най-малко 55% до 2030 г. в сравнение с равнищата от 1990 г. и декарбонизация (въглеродно неутрална икономика) до 2050 г. Основната промяна е свързана с поетапното преминаване към кръгова икономика, която за разлика от традиционния линеен икономически модел, базиран на „вземи, направи, консумирай и хвърли“, се основава на споделяне, повторна употреба, поправка, обновяване и рециклиране, в почти затворен цикъл. Преходът засяга всички икономически субекти, като банките се явяват ключови, поради тяхната важна роля на двигатели на икономическите дейности и растеж. Нещо повече, те се считат за основния проводник за постигане на целите на устойчивото развитие, поради което Европейската комисия прие план за действие и стратегия, свързани със създаването на нормативна рамка за устойчиво финансиране, насочена към финансовия сектор. По този начин се цели пренасочване на капиталовите потоци към устойчиво развитие, интегриране на устойчивото развитие в управлението на риска, насърчаване на прозрачността и дългосрочната ориентираност. Изпълнението на тези

цели е свързано с десет области, посочени в плана за действие, една от които е създаване на пруденциални изисквания, свързани с екологичните, социалните и управленските рискове (ЕСУ рискове). Европейският банков орган (ЕБО) е натоварен с изследването и формулирането на пруденциални изисквания за банките и надзорните органи. Напредък е постигнат по отношение на публичното оповестяване от кредитните институции, като част и от общата европейска рамка за оповестяване на устойчивото развитие. В допълнение са предложени на Европейската комисия за изменение на законодателния пакет за капиталови изисквания (Регламента и Директивата за капиталовите изисквания - РКИ 3/ДКИ 6). Планираната дата за влизане в сила на регламента е: 01.01.2025 г., докато за директивата е предвидено транспониране от националните компетентни органи (НКО) в срок до средата на 2025 г. В статията се разглеждат, както тези бъдещи изисквания, така и съществуващите препоръки и насоки по отношение на екологичните рискове. Съдържанието е организирано така, че първоначално дава представа за основните аспекти на пруденциалните изисквания, след което прави преглед на предложените разпоредби за въвеждането на ЕСУ рисковете в политиките и практиките на банките, както и в трите стълба на пруденциалната рамка. Обект на разработката са и препоръките и изискванията на ЕБО, както и надзорните очаквания на Европейската централна банка (ЕЦБ), насочени към кредитните институции. Статията разглежда и обобщава всички пруденциални изисквания/препоръки във връзка с ЕСУ рисковете (и тяхната правна сила) за да се осведомят българските банки по отношение на нивото на готовност спрямо тях, и широката общност за тенденциите. Изтъквайки множеството съображения, свързани с екологичните рискове и тяхното

предвидено интегриране в пруденциалните изисквания се цели по-дълбоко разбиране, с цел своевременно им въвеждане в банковите процеси и анализи.

Екологични рискове (Рискове, свързани с климата и околната среда)

Преходът към устойчиво развитие се свързва с три измерения – екологично, социално и управленско, които показват до каква степен са постигнати глобалните цели на ООН за устойчиво развитие. В същото време събития или условия от екологичен, социален или управленски характер, които могат да причинят действително или потенциално отрицателно въздействие върху стойността на дадена инвестиция или/и експозиция се считат за рисковете за устойчивостта. Банките и инвестиционните посредници могат да бъдат засегнати от рисковете с екологичен, социален и управленски характер (рискове с ЕСУ характер или ЕСУ рискове) чрез основните си бизнес дейности – кредитни и инвестиционни дейности. За тях ЕСУ рисковете са свързани с рискът от загуба поради отрицателните финансови последици от настоящото или бъдещото въздействие на екологичните, социалните и управленските фактори върху техните контрагенти или инвестирани активи. Поради мащаба и сложността си ЕСУ рисковете могат да повлияят на финансовата система и икономиката като цяло, с потенциални системни последици. Екологичните фактори включват както физическото въздействие на глобалното затопляне, което може да промени рисковете в определени географски райони, така и рисковете, свързани с прехода като публичните/обществените политики, технологичния напредък и пазарните нагласи. Социалните рискове включват отрицателните въздействия, свързани с

фактори като неравенство, здравословен статус или трудови правоотношения, докато управленските рискове включват отрицателните финансови въздействия, свързани с фактори като подкупи или корупция на високи нива.

Екологичните рискове, разглеждани в икономическата литература и пруденциалните документи като рискове, свързани с климата и околната среда, обхващат два аспекта – физически риск и риск, свързан с прехода. От една страна контрагентите могат да бъдат повлияни от физическите ефекти от изменението на климата, като по-чести екстремни метеорологични явления или постепенни изменения на климата, както и влошаване на състоянието на околната среда като например замърсяване на въздуха, водите и земята, воден недостиг, обедняване на биоразнообразието и обезлесяване, т.н. физически риск. От друга страна контрагентите могат да претърпят финансови загуби, пряко или непряко, от процеса на приспособяване към по-нисковъглеродна и по-екологично устойчива икономика (декарбонизацията на пазара), т.н. риск, свързан с прехода. Той може да бъде породен, например от сравнително внезапно приемане на политики по отношение на климата и околната среда или регулаторни промени, технологични иновации или промяна в пазарните нагласи и предпочитания.

Пруденциална регулаторна рамка

Пруденциалната регулаторна рамка има за цел редуцирането на рисковете в банковата система и поддържане на финансовата стабилност. В Европа нейната основа е законодателния пакет за капиталовите изисквания - Регламент (ЕС) № 575/2013 (Регламента за капиталовите изисквания - РКИ) и Директива 2013/36/ЕС (Директивата за капиталовите изисквания - ДКИ), които транспонират международните ре-

гулаторни стандарти (Базелските стандарти) и по този начин стават задължителни за кредитните институции. Регламентът и Директивата за капиталовите изисквания подлежат на изменения и допълнения предвид променящите се условия, в които осъществяват дейност кредитните институции и нововъзникващите рискове. В края на 2021 г. Европейската комисия публикува предложение за изменение на законодателния пакет за капиталовите изисквания, т.н. проект РКИ 3/ДКИ 6. Създаването на предложените пруденциални изисквания се осъществява с помощта и активното участие на ЕБО, чиято роля е да допринася за установяването на висококачествени общи регулаторни и надзорни стандарти и практики. Европейският банков орган изработва също и насоки, препоръки, становища и доклади, предназначени за кредитните институции и надзорните органи, които публикува на своята интернет страница. Може да се обобщи, че пруденциалната регулаторна рамка в България е съставена от европейските регламенти, Закона за кредитните институции (ЗКИ) и Наредбите на Българска народна банка (БНБ) (транспониращи директивите и други изисквания), които са задължителна пруденциални изисквания (*hard law*) – неспазването им предполага налагане на надзорни мерки съгласно чл. 103 и чл. 103а от Закона за кредитните институции. Допълнителни пруденциални препоръки/препоръчителни изисквания (*soft law*) за българските банки се съдържат в насоките на ЕБО (*guidelines*), които БНБ публикува на интернет страницата си и декларира на ЕБО, че ще прилага. Българска народна банка е в тясно сътрудничество с ЕЦБ от 1 ноември 2020 г., с което се ангажира да спазва и регламентите на ЕЦБ, както да прилага решенията и насоките (*guidance*) на ЕЦБ, чрез тяхното приемане от Управителния съвет на БНБ, когато е необходимо и приложимо.

В основата си пруденциалната регулаторна рамка е насочена към финансови съотношения, които гарантират притежаването и поддържането на достатъчно капитал и ликвидност, за да могат кредитните институции да се справят с икономически спад или неблагоприятни пазарни тенденции. Пруденциалните изисквания се стремят да подсилят управлението на рисковете, което е адекватно на рисковия профил и рисковия апетит, както и стабилна система за вътрешен контрол. На компетентните надзорни органи във всяка държава членка е поверен пруденциалният надзор над кредитните институции, който е свързан с контрол над спазването на единната пруденциална рамка. За тази цел тя е обособена в три основни стълба. Първият стълб включва капиталови и ликвидни изисквания по отношение на рисковете, които са количествено измерими, еднотипни и стандартизирани, както и капиталови буфери. Вторият стълб е свързан с надзорния преглед и оценка, които обхващат онези рискове, които не са обхванати от Стълб 1 и за които банките разполагат с вътрешен капитал. В Стълб 2 са и изискванията към банките да създадат процеси и практики за вътрешен анализ на адекватността на капитала (БААК) и вътрешен анализ на адекватността на ликвидността (БААЛ). Контролът над спазването на пруденциалните изисквания (Стълб 1, Стълб 2 и т.н.), както и анализът на рисковете и финансовото състояние на институциите се извършва с помощта на надзорната регулаторна отчетност. Третият стълб е публичното оповестяване, което има за цел стимулирането на прозрачността във финансовите институции и подобряване на пазарната дисциплина. Определени са изисквания за оповестяване, така че основната информация за капитала, рисковете и рисковите експозиции на институциите да е налична и участниците на пазара да са адекватно информирани. Всяка оповесте-

на количествена информация се придружава от обяснение с качествен характер и друга допълнителна информация.

Може да се обобщи, че в рамките на първи и втори стълб, всеки един от присъщите и значимите за кредитните институции рискове се анализира, оценява,

редуцира, и управлява така че за него да са заделени достатъчни капитал или ликвидност. Тези процеси и резултати се придружават от подходящо публично оповестяване. В този контекст задачите на ЕБО по отношение на рисковете с екологичен, социален и управленски характер са да

Таблица 1. Трите стълба на Базелското споразумение

Стълб 1	Стълб 2	Стълб 3
Минимални капиталови изисквания	Процес за надзорен преглед	Пазарна дисциплина
Качество и ниво на собствения капитал и МИНИМАЛНИ КАПИТАЛОВИ ИЗИСКВАНИЯ за: Кредитен риск Пазарен риск Операционен риск Капиталови буфери Отношение на ливъридж Ликвиден риск (съотношения на ликвидно покритие и нетно стабилно финансиране)	Регулаторна рамка за банките – Вътрешен анализ адекватността на капитала (вътрешен капитал) Надзорна рамка – Процес на надзорен преглед и оценка: - Оценка на вътрешното управление и управлението на риска, което да обхваща всички рискове, системи, процеси и модели на банките, вкл. оценка на рисковия профил - Преглед на прилагането на регулаторните изисквания - Надзорни мерки и определяне на допълнителни капиталови изисквания – P2R и P2R LR	Пазарна дисциплина Изисквания за оповестяване от банките Прозрачност за пазарните участници, която се отнася за: - рисковите експозиции, - управлението на риска, - детайлни данни за регулаторните компоненти/елементи на собствения капитал - регулаторните капиталови съотношения - секюритизирани експозиции Поощрява сравнимостта между банките.

Източник: Адаптирано по Базел III

оцени по какъв начин да бъдат включени в трите стълба на банковата пруденциална рамка: Стълб 1 – Капиталово третиране, Стълб 2 – Надзорен преглед и Стълб 3 – Публично оповестяване.

Настоящи пруденциални препоръки и документи за ЕСУ рисковете

Към настоящия момент в действащия законодателен пакет (РКИ 2/ДКИ 5) няма конкретно посветени на екологичния риск

разпоредби, освен във връзка с публично оповестяване (Регламент (ЕС) 2022/2453) и известно облекчение на капиталовите изисквания за кредитен риск, което трудно може да бъде използвано от банките, тъй като засяга специфично финансиране (член 501a на РКИ 2).

Дискусиионни документи и доклад на ЕБО

Европейският банков орган има ангажмента да създаде система за наблюдение, която да включва оценяване на съществени екологични, социални и управленски рискове, като взема предвид Парижкото

споразумение. За тази цел ЕБО публикува на интернет страницата си дискуссионни документи за интегрирането и за ролята на ЕСУ рисковете и доклад за управлението и надзора им. В доклада на ЕБО ЕВА „Report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms (EBA/REP/2021/18)“ се предоставят препоръки към институциите да вземат предвид тези рискове в своите стратегии и цели, в ръководните структури; в управлението на рисковете и рисковия апетит, както и в процеса на разпределение на вътрешния капитал. Европейският банков орган също така препоръчва разработването на методологии и подходи за тестване на дългосрочната устойчивост на институциите за екологичните, социалните и управленските фактори/рискове, включително използването на сценарийни анализи. Въз основа на участието си в международни и европейски форуми, ЕБО дефинира нови-

те рискове, описва техните канали за прехвърляне в банките в качеството им на двигатели на финансови рискове и предоставя препоръки за включване им в публичното оповестяване и надзорния преглед. Тези съображения намират отражение в проекта РКИ 3/ДКИ 6, като засягат най-вече предложените изисквания по Стълб 2. Въвеждането им ще доведе и до последващи промени в насоките, използвани от компетентните надзорни органи като основа за банковия надзор на микро ниво, т.н. „Насоки на ЕБО за процеса на надзорен преглед и оценка“. В своята същност процесът на надзорен преглед и оценка (ПНПО) се фокусира върху четири основни елемента – бизнес модел, вътрешно управление (вкл. управление на рисковете), наличието на достатъчно вътрешен капитал, предвид поетите от кредитните институции рискове и на достатъчна ликвидност. В табли-

Таблица 2. Допълване на елементите в ПНПО

Източник: Адаптирано по „EBA report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms EBA/REP/2021/18“

цата по-долу се разглеждат предложенията на ЕБО по отношение на промените на тези елементи във връзка с ЕСУ рисковете:

Насоки и очаквания на ЕБО и ЕЦБ във връзка с екологичните рискове

В тази част накратко се разглеждат основните препоръки и очаквания към банките, които ЕБО и ЕЦБ са публикували на техните интернет страници. През 2020 г. ЕБО публикува „Насоки относно предоставянето и наблюдението на кредити“ (EBA/GL/2020/06), които съдържат първите препоръки във връзка с екологичното устойчиво кредитиране като част от кредитните политики и процедури на банките. Датата на прилагането на насоките е 30 юни 2021 г., но за някои препоръки е предоставен преходен период до 31.12.2024, когато се очаква да бъдат приложени цялостно. Основното напътствие е свързано с вътрешното управление при отпускане и наблюдение на кредити и по-специално наличието на култура за поемане на кредитен риск, която да е придружена с подходящ „тон от ръководството“ („tone from the top“) и да гарантира отпускането на кредити на кредитополучатели, които са предоставили достатъчно и подходящо обезпечение, предвид въздействието му върху устойчивостта и факторите от екологичен, социален или управленски характер. Насоките изискват от институциите да включат ЕСУ фактори и свързаните рискове в своя апетит за кредитен риск, както и в политиките и процедурите относно кредитния риск, предвид потенциалното въздействие на екологичните фактори и изменението на климата върху финансовото състояние на кредитополучателите. В насоките се използва термина „екосъобразно кредитиране“, което означава кредитиране за финансиране на екосъобразни икономически дейности, като част от по-широката концепция за „устойчиво финансиране“, включваща всеки финансов инструмент

или инвестиция, включително капиталов инструмент, дългов инструмент, гаранция или инструмент за управление на риска, емитирани в замяна на предоставянето на финансови дейности, които отговарят на критериите за екосъобразно развитие. Впоследствие ЕБО публикува доклад и дискуссионни документи посветени на ЕСУ рисковете, чрез които разглеждат подробно очакванията от банките и компетентните надзорни органи във връзка с интегрирането на тези рискове. Тези документи са основа за бъдещите промени в законодателния пакет за капиталовите изисквания.

В допълнение на дейностите на ЕБО, Европейската централна банка също полага усилия да въведе рисковете, свързани с климата и околната среда в надзорните процеси, като още през 2018 г. ги определя за основен двигател на риска в картата за рисковете за банковата система на Единния надзорен механизъм, а от 2020 г. ги включва в надзорните програми. Инициативите на ЕЦБ засягат сферите, свързани с разработване на рамка за наблюдение на риска, включваща показатели за климатичния риск и изложеността на финансовата система към него, засилване прогнозните оценки за въздействието на климатичните рискове върху банките, например чрез специфични стрес тестове. През месец ноември 2020 г. ЕЦБ публикува „Ръководство относно рисковете свързани с климата и околната среда“ (Ръководството на ЕЦБ), което разглежда новите източници/двигатели на финансов риск, а именно физически риск и риск, свързан с прехода, техните характеристики и надзорните очаквания към кредитните институции. Надзорните очаквания на ЕЦБ са по отношение на управлението и оповестяването на тези рискове, чрез интегрирането им във вътрешните процеси и дейностите на банките, вкл. във вътрешния анализ на адекватността на капитала. Те са групирани

според елементите на процеса по надзорен преглед и оценка, както предложените разпоредби по Стълб 2 за ЕСУ рисковете в законодателния пакет РКИ 3/ ДКИ 6. Въвеждането и прилагането от значимите кредитни институции на надзорните очаквания са обект на преглед от ЕЦБ, като част от директния надзор, който упражнява чрез съвместните надзорни екипи с членове от ЕЦБ и НКО. От датата на тясното сътрудничество с БНБ, ЕЦБ е в качеството на компетентен надзорен орган по отношение на най-големите български дъщерни банки, включени в списъка на ЕЦБ за системно значимите институции, публикуван на интернет страницата ѝ. Останалите български кредитни институции, т.н. по-малко значими кредитни институции, остават под надзора на БНБ. Съобразно Ръководството на ЕЦБ всеки компетентен орган преценява прилагане на очакванията от по-малко значимите кредитни институции, като се съобразява с принципа на пропорционалност.

Бъдещи пруденциални изисквания за ЕСУ рисковете – Законодателен пакет РКИ 3/ДКИ 6

Предложените разпоредби в проекта на законодателен пакет РКИ 3/ДКИ 6 са резултат от работата и изпълнението на задачите на ЕБО, посветени на екологичните, социалните и управленските рискове и засягат трите стълба на пруденциалната рамка (Таблица. 1).

ЕСУ рисковете като част от изискванията по Стълб 2

Основните предложения се отнасят до изискванията по Стълб 2, като във вътрешните анализи на адекватността на капитала (ВААК), изготвяни от банките е предвидено да се включат краткосрочните, средносрочните и дългосрочните хоризонти на ЕСУ рисковете, предвид оценката

на вътрешните потребности от капитал и адекватно вътрешно управление. Идентифицирането, управлението, наблюдението и сигнализирането на тези рискове ще трябва да бъдат включени в правилата за управление на банките. Дългосрочния времеви хоризонт, характерен за екологичните рискове може да бъде възприет като предизвикателство, тъй като настоящите прогнозните данни във ВААК са за период от 3 години. От ръководните органи в банките ще се изисква да одобряват и най-малко на всеки две години да правят преглед на стратегиите и политиката за поемане, управление, наблюдение и редуциране на рисковете, на които е изложена или може да бъде изложена институцията, включително следните рискове:

- породени от макроикономическата среда, в която институцията извършва дейността си, при съответната фаза на икономическия цикъл, и
- рисковете, произтичащи от текущите, краткосрочните, средносрочните и дългосрочните въздействия на екологичните, социалните и управленските фактори.

Друго ключово изискване в проекта е банките да разработват конкретни планове и количествено измерими цели за наблюдение и преодоляване на рисковете, възникващи в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план поради несъответствието на бизнес модела и стратегията на институцията със съответните цели на политиката на Европейския съюз (или тенденции на прехода към устойчива икономика, свързани с ЕСУ факторите). Новите разпоредби целят да дадат възможност на компетентните органи да извършват преглед за съответствието, като според ЕК това ще развие познанията за новите рискове, като предостави възможност на компетентните надзорни органи да сведат до минимум опасенията си свързани с финансовата стабилност, произтичащи от не-

правилно оценяване на ЕСУ рисковете. В този контекст и за преодоляване на тяхното въздействие върху финансовото състояние на дадена банка в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план, проектът РКИ 3/ДКИ 6 съдържа конкретно надзорно правомощие да се изисква от институциите да редуцират „рисковете, произтичащи от несъобразяването им със съответните цели на политиката на Съюза или с по-широките тенденции на прехода във връзка с ЕСУ факторите в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план, включително чрез промени в бизнес модела, управленската стратегия и управлението на риска“, (официален вестник на ЕС, 2021, стр. 108 eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0663).

Европейският банков орган и Европейската централна банка считат, че прилагането на стрес тестове е ключово за оценката на рисковете, поради което в проекта РКИ 3/ДКИ 6 са включени разпоредби за банките да проверяват устойчивостта си към дългосрочни отрицателни въздействия на екологичните, социалните и управленските фактори при базов и при неблагоприятен сценарий в рамките на даден период от време, като се започне с рисковете, свързани с климата и околната среда. Междувременно за да се осигури последователност на оценките на ЕСУ рисковете, се възлага нова задача (мандат) на ЕБО - да уточни допълнително критериите за оценка на рисковете с ЕСУ характер, в това число начина, по който те да бъдат идентифицирани, измервани, управлявани и наблюдавани, както и начина, по който кредитните институции да изготвят конкретни планове, за да разглеждат устойчивостта и дългосрочните отрицателни въздействия върху рисковете с ЕСУ характер и за да ги подложат на вътрешни тестове за устойчивост.

В процеса по ПНПО, от НКО ще се изисква да преглеждат оценките на експо-

зициите на банките към ЕСУ рисковете, както и приложените мерки, стратегии, процеси и механизми за управление им. Предвид значението на тестовите за устойчивост за измерването на екологичните рискове и другите рискове с ЕСУ характер, в ПНПО се дава възможност на ЕБО, заедно с европейски надзорни органи, да разработват последователни стандарти за оценъчни методики за провеждане на тестове за устойчивост на тези рискове, като се дава приоритет на екологичните рискове.

ЕСУ рисковете като част от изискванията по Стъלב 1

В проектът на РКИ 3 са предложени хармонизирани определения за екологичните, социалните и управленските рискове, които ще уеднакви тяхното разбиране в рамките на ЕС. Счита се, че размерът и сложността на една банка не винаги показва степента на поетите рискове с ЕСУ характер, т.е. не винаги има правопрпорционална зависимост. Въздействието, което тези рискове пораждат върху експозициите е разнородно в Европейския съюз, в някои държави е несъществено, а в други силно, поради експозиции към дейности със значително отрицателно въздействие върху околната среда. В тази връзка е важно предложеното ревизиране на капиталовия буфер за системен риск, така че да може да се използва от компетентните органи за преодоляване на рискове, свързани с изменението на климата. Този вид буфер се използва като инструмент на макропруденциална мярка, когато системните рискове са в състояние да предизвикат тежки отрицателни последици за финансовата система и за реалната икономика в държавите членки. Налагането на ниво на буфера за системен риск ще подлежи на обосноваване за ефективност и съразмерност. Тази мярка ще може да се прилага за определени групи или подгрупи от експозиции, например експозициите,

които са изложени на физически рискове и/или рискове, свързани с прехода.

За да се стимулира финансирането на енергийно ефективни имоти, проекта РКИ съдържа облекчение по отношение на отчитането на капиталовите изисквания или заделянето на необходимия собствен капитал за покритие на кредитен риск, произтичащ от експозиции, обезпечени с недвижим имот. Стойността на имота ще се счита за по-висока когато са осъществени подобрения, свързани с енергийната му ефективност. По този начин се намалява експозицията към кредитен риск.

Предложените изисквания по Стълб 1 за ЕСУ рисковете в проекта на РКИ 3 са значително по-малко от тези, свързани със Стълб 2, тъй като изследванията и оценката на ЕБО за специално пруденциално третиране на експозициите, свързани с активи или дейности, които имат отношение към екологични и/или социални цели, не са финализирани. За да бъдат напълно обхванати всички аспекти на прехода в проекта на РКИ 3/ДКИ 6, на ЕБО се възлагат допълнително следните задачи:

- извършване на оценка на експозициите към активи и дейности в секторите на енергетиката и ефективното използване на ресурсите, както и в секторите на инфраструктурата и транспортния флот;
- проучване на възможността за целево калибриране на рисковите тегла на елементите, свързани с особено висока експозиция към свързания с климата риск, в т.ч. активи или дейности в сектора на изкопаемите горива и в секторите с голямо въздействие върху климата.

Докладът от оценката и проучването се очаква да бъде публикуван до края на тази година. Ако прецени за обосновано, ЕБО ще определи набор от варианти за прилагане на специално пруденциално третиране на експозициите, върху които въздейст-

ват екологичните и социалните фактори. Изводите в доклада ще подпомогнат развитието на изискванията по Стълб 1 по отношение на ЕСУ рисковете.

Приети нови регламенти и бъдещи промени, свързани с изискванията по Стълб 3

Понастоящем липсват обстойни, изчерпателни и сравними данни за екологичните, социалните и управленските рискове, които да подпомагат националните компетентни органи и пазарните участници да оценяват новите рискове. Очаква се новоприетите законодателни актове за устойчиво оповестяване да подпомогнат унифицирането на данните, които банките ще събират и анализират. Това от своя страна ще послужи и на НКО за сравняването на данните и оценката. Един от тези актове е Регламента за изпълнение (ЕС) 2022/2453 на Комисията за оповестяването на ЕСУ рисковете приет на 30.11.2022 г., като част от публичното оповестяване по Стълб 3 (чл. 449а от РКИ). Съгласно разпоредбите в регламента големите кредитни институции (дефинирани в чл. 4, параграф 1, точка 146 на РКИ), които са емитирали ценни книжа, допуснати до търговия на регулиран пазар следва да оповестяват на техните интернет страници определена стандартизирана информация. Данните и информацията, които се оповестяват с първа референтна дата 31.12.2022 г. съдържат качествени характеристики на екологичните, социалните и управленските рискове; показателите за потенциален риск от прехода и физически риск, поради изменение на климата, в резултат от сектора или географското разположение на експозициите; енергийните характеристики на обезпеченията (обхват 1, 2 и 3); въглероден интензитет на контрагентите; ключови показатели за резултатите относно съобразените с Таксономията експозиции; отношение на екосъобразни

активи (ОЕА); показатели, свързани със смекчаващи действия.

В проекта РКИ 3/ДКИ 6 се предвижда публичното оповестяване да се разшири и да включи всички банки, но обема на оповестяваните данни да е съобразен с големината на отделните банки (според РКИ кредитните институции могат да бъдат големи, малки и несложни институции, и други). За да разполагат с данни за попълването на съответните образци ще е необходимо банките да се погрижат за набавянето им от своите клиенти. До известна степен този процес ще се облекчи от новите законодателни актове на ЕС за публично оповестяване на устойчивото развитие, а именно:

1) Делегиран Регламент (ЕС) 2021/2178 на Комисията от 6 юли 2021 година за допълнение на Регламента за таксономията чрез определяне съдържанието и представянето на информацията, която трябва да бъде оповестявана от предприятията, обхванати от чл. 19а или чл. 29а от Директива 2013/34/ЕС, по отношение на екологично устойчивите икономически дейности, и чрез определяне на методиката за изпълнение на това задължение за оповестяване;

2) Регламент 2022/1288 (SFDR) от 6 април 2022 г. за допълване на Регламент (ЕС) 2019/2088 относно оповестяването на информация за финансирането за устойчиво развитие в сектора на финансовите услуги;

3) Директива (ЕС) 2022/2464 (CSRD) от 14 декември 2022 г. за изменение на Директивата за отчитане на нефинансовата информация (Директива 2014/95/ЕС), с която се разширява обхвата на отчитащите се предприятия с включването на всички големи предприятия и на малките и средни предприятия, и се допълват издадените, през 2019 г. (чрез съобщение на Европейската комисия) незадължителни „Насоки за оповестяване на информацията, свързана с климатичните рискове, включително

оповестяване на ключови показатели за резултатите от дейността“.

Тази рамка за публично оповестяване на устойчивото развитие допринася за създаването на последователен и съгласуван поток от информация за устойчивостта по цялата верига на създаването на финансова стойност. Качеството на данните и обобщаването им в унифицирана система от данни е основополагащо за анализите на текущото състояние и за оценката и управлението на рисковете в банките. Оповестяването на референтните показатели и на останалата информация, свързана с екологичните рискове позволява и на участниците на пазара да направят по-информирана оценка на физическите и свързаните с прехода рискове. Това от своя страна подобрява и представата на институциите и на инвеститорите за финансовите последици от изменението на климата.

Заклучение

От всичко казано до тук може да обобщим, че към настоящия момент за българските по-малко значими кредитни институции важат единствено пруденциалните препоръки във връзка с екологичното устойчиво кредитиране, като част от насоките на ЕБО относно предоставянето и наблюдението на кредити. Останалите документи на ЕБО (доклада и дискуссионните документи) и Ръководството на ЕЦБ могат да послужат за напътствия към кредитните институции по отношение на интегрирането на ЕСУ рисковете във вътрешните процеси. Задължителни изисквания съществуват по отношение на публичното оповестяване (Стълб 3) от другите системно значими институции (в качеството им на големи институции) в България, които са емитирали инструменти регистрирани на регулиран пазар. Списъкът на другите системно значими институции се определя и публикува от БНБ всяка година, заедно с

ежегодния буфер за тези институции. По този начин заинтересованите лица могат да се запознаят и да анализират публикуваните данни, като ги допълнят и с оповестяванията изисквани чрез останалите европейски регламенти.

Приемането и влизането в сила на проекта РКИ 3/ ДКИ 6 ще наложи цялостното интегриране на ЕСУ рисковете в банковите и надзорните практики и процеси, най-вече чрез изисквания по Стълб 2 (ВААК и ПНПО). С тази законодателна рамка ще се изисква също публично оповестяване от всички по-малко значими институции в България, съгласно данните и информацията в стандартизираните образци за ЕСУ рисковете. Същевременно, съгласно решение на ЕБО от 6 юли 2023 г., банките, задължени да оповестяват ще изпращат на НКО (впоследствие на ЕБО) публикуваните данни, като по този начин те ще бъдат подлагани на преглед на качеството. Приспособяването на банковите информационни системи и създаването на вътрешни процеси за генериране на отчетност са ключови за осигуряването на необходими данни. Това е неразривно свързано с големия набор от европейски регламенти и други актове, посветени на устойчивото развитие, които наред с другото, подпомагат категоризирането на дейностите на кредитополучателите и предоставят референтни показатели. Така изградената база данни ще послужи за идентифицирането, оценката и управлението на ЕСУ рисковете, както от банките, така и от надзорните органи.

Използвани източници

Basel Committee. (2021). Climate-related risk drivers and their transmission channels, достъпен на: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d517.pdf>, последно посетен 30.08.2023.

BNB. (2022). Ezhegoden pregled na bufer za DSZI prez 2022 g., достъпен на: [https://](https://shorturl.at/u14JC)

shorturl.at/u14JC, последно посетен на: 28.08.2023. [БНБ. (2022). Ежегоден преглед на буфер за ДСЗИ през 2022 г.]

BNB. (2021). Naredba No 8 na BNB ot 27 april 2021 g. za kapitalovite buferi, kombiniranoto iziskvane za bufer, ograniceniya varhu razpredeleniyata i preporakata za dopalnitelen sobstven capital (Obnarodvana v „Darzhaven vestnik“, br. 40 ot 14 may 2021 g.), достъпна на: https://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/regulations_capital_buffers_bg.pdf, последно посетен на: 15.08.2023. [БНБ. (2021) Наредба No 8 на БНБ от 27 април 2021 г. за капиталовите буфери, комбинираното изискване за буфер, ограниченията върху разпределенията и препоръката за допълнителен собствен капитал]

Evropeyska komisija. (2018). Plan za deystvie: Finansirane na ustoychivia rastezh -COM (2018) 97 final, достъпен на: [1_BG_ACT_part1_v3.docx \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg), последно посетен на 29.08.2023. [Европейска комисия. (2018). План за действие: Финансиране на устойчивия растеж]

Evropeyska komisija. (2019). Evropeyski zelen pakt [onlayn], достъпен на: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg, последно посетен на: 14.09.2023. [Европейска комисия. (2019). Европейски зелен пакт]

Evropeyska komisija. (2018). Nov plan za deystvie odnosno kragovata ikonomika. Za po-chista i po-konkurentosposobna Evropa. COM (2020) 98 final, достъпен на: <https://shorturl.at/O9IQX>, последно посетен на: 15.08.2023. [Европейска комисия. (2018). Нов план за действие относно кръговата икономика. За по-чиста и по-конкурентоспособна Европа]

Evropeyska komisija. (2021). Strategia za finansirane na prehoda kam ustoychiva ikonomika, достъпна на: <https://shorturl.at/Qt1OM>, последно посетен на 29.08.2023. [Европейска комисия. (2021). Стратегия за фи-

нансиране на прехода към устойчива икономика]

Evropeyski sayuz. (2016). Parizhko sporazumenie. Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz, достъпен на: <https://shorturl.at/MSr77>, последно посетен на: 13.09.2023. [Европейски съюз. (2016). Парижко споразумение]

Evropeyskia sayuz. (2021). Predlozhenie za Direktiva na Evropeyskia parlament i na Saveta za izmenenie na Direktiva 2013/36/ES po otnoshenie na nadzornite pravomoshtia, sanktsiite, klonovete ot treta darzhava i riskovete s ekologichen, sotsialen i upravleniski karakter, i na Direktiva 2014/59/ES. Ofitsialen vestnik, достъпен на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0663>, последно посетен на 15.08.2023. [Предложение за Директива на Европейския парламент и на съвета за изменение на Директива 2013/36/ЕС по отношение на надзорните правомощия, санкциите, клоновете от трета държава и рисковете с екологичен, социален и управленски характер, и на Директива 2014/59/ЕС]

Evropeyskia sayuz. (2021). Predlozhenie za Regldment na Evropeyskia parlament i na Saveta za izmenenie na Reglament (ES) № 575/2013 po otnoshenie na iziskvaniyata za krediten risk, risk ot korektsia na kreditnata otsenka, operatsionen risk i pazaren risk, kakto i za dolna granitsa na izchislenoto kapitalovo iziskvane. Ofitsialen vestnik, достъпен на: <https://tinyurl.com/s2a7p5ye>, последно посетен на 27.08.2023. [Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 по отношение на изискванията за кредитен риск, риск от корекция на кредитната оценка, операционен риск и пазарен риск, както и за долна граница на изчисленото капиталово изискване]

Evropeyskia sayuz. (2013). Reglament (ES) № 575/2013 na Evropeyskia parlament i na Saveta ot 26 yuni 2013 godina otnosno prudentsialnite iziskvania za kreditnite

institutsii i investitsionnite posrednitsi i za izmenenie na Reglament (ES) № 648/2012. Ofitsialen vestnik, достъпен на: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/575/oj/bul>, последно посетен на 27.08.2023 [Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012]

Evropeyskia sayuz. (2019). Reglament (ES) 2019/2088 na Evropeyskia parlament i na Saveta ot 27 noemvri 2019 godina otnosno opovestyavaneto na informatsia vav vrazka s ustoychivostta v sektora na finansovite uslugi. Ofitsialen vestnik, достъпен на: <https://tinyurl.com/5yrzedt7>, последно посетен на 30.08.2023 [Регламент (ЕС) 2019/2088 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 година относно оповестяването на информация във връзка с устойчивостта в сектора на финансовите услуги]

Evropeyskia sayuz. (2022). Reglament za izpalnenie (ES) 2022/2453 na komisiyata ot 30 noemvri 2022 godina za izmenenie na tehniceskite standarti za izpalnenie, opredeleni v Reglament za izpalnenie (ES) 2021/637, po otnoshenie na opovestyavaneto na ekologichnite, sotsialnite i upravlenските riskove. Ofitsialen vestnik, достъпен на: <https://tinyurl.com/4xmdnw88>, последно посетен на 27.08.2023 [Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/2453 на комисията от 30 ноември 2022 година за изменение на техническите стандарти за изпълнение, определени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/637, по отношение на оповестяването на екологичните, социалните и управленските рискове]

Evropeyskia sayuz. (2021). Delegiran Reglament (ES) 2021/2178 na Komisiyata ot 6 yuli 2021 godina za dopalnenie na Reglamenta za taksonomiyata chrez opredelyane sadarzhaniето i predstavyaneto na informatsiyata, koyato tryabva da bade opovestyavana

European Central Bank. (2020). Guide on climate-related and environmental risks, достъпен на: <https://tinyurl.com/p7k846xb>, последно посетен на 29.08.2023. [Европейска централна банка. (2020). Ръководство относно рисковете свързани с климата и околната среда]

Komisia za finansov nadzor. (2023). Spisak na litsenziranite ot KFN investitsionni posrednitsi (aktualen kam 19.06.2023g.), достъпен на: https://csd-bg.bg/resources/doc-files/IP_bg, последно посетен на: 28.08.2023 [Комисия за финансов надзор. (2023). Списък на лицензираните от КФН инвестиционни посредници].

Milenkov, R. (2020). Savmestni ekipi na ETsB i BNB shte sa odgovorni za otsenkata na riska, stabilnostta i uyazvimostta na znachimite banki - BNB izyavlenia, достъпно на: <https://tinyurl.com/2jvxw684>, последно посетен на 28.08.2023. [Миленков, Р. (2020). подуправител на БНБ, Интервю Съвместни екипи на ЕЦБ и БНБ ще са

отговорни за оценката на риска, стабилността и уязвимостта на значимите банки]

Milenkov, R i K. Hristov. (2020) Nadzorot i prestrukturirane na banki pri uchastieto v Edinnia nadzoren mehanizam i edinnia mehanizam za prestrukturirane - BNB izyavlenia, достъпно на: <https://tinyurl.com/4uk99bxz>, последно посетен на 28.08.2023. [Миленков, Р и К. Христов, подуправители на БНБ (2020) Надзорът и преструктурирането на банки при участието в Единния надзорен механизъм и единния механизъм за преструктуриране]

Narodno sabranie. (2023). Zakon za kreditnite institutsii, obnarodvan v Darzhaven vestnik, br. 66 ot 2023 g., достъпен на: bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/laws_creditinstitutions_bg.pdf, последно посетен на: 20.08.2023. [Народно събрание. (2023). Закон за кредитните институции, обнародван в Държавен вестник, бр. 66 от 2023 г.]